

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-2-22>**Ольга КИРИЛЮК,**

orcid.org/0000-0002-9764-8756

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української філології та журналістики

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

(Кропивницький, Україна) kyryluk@ukr.net

АСОЦІАТИВНО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ» В МОВНІЙ СВІДОМОСТІ МЕШКАНЦІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНИ

Метою пропонованої розвідки є визначення особливостей мовного сприйняття євроінтеграційних процесів мешканцями центральної частини України.

На першому етапі проведеного дослідження використано **метод** вільного асоціативного експерименту з метою виявлення реакції респондентів на слово-стимул ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ. На другому етапі застосовано метод моделювання асоціативно-семантичного поля (АСП).

Наукова новизна представленої розвідки полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві змодельовано структуру репрезентації асоціативно-семантичного поля ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ в мовній свідомості українців.

У результаті аналізу семантичних ознак отриманих асоціатів визначено, що структура досліджуваного поля складається із 15 асоціативно-семантичних груп. Найчастотнішу групу досліджуваного поля формують рефлексми, за допомогою яких респонденти позитивно оцінюють європейське суспільство (50 конститuentів). Другою за частотністю (40 одиниць) є група рефлексем, семантика яких вказує на дотримання законів як одну з визначальних рис Європейського Союзу. Також потужною (30) є група асоціатів на позначення можливостей, які отримує Україна зі вступом до ЄС.

Деяко поступаються групи, що вказують на оцінку мовцями європейського політикуму (27) та на визнання високого рівня соціальних благ (22). Менше представлені рефлексми, які вказують на асоціювання вступу до ЄС із відривом від Росії (13). Близькими за кількістю є групи слів на позначення персоналій (11) та реакцій, які свідчать про відсутність чітких асоціацій зі словом-стимулом (11). Решта груп представлені спорадичними асоціатами (менше 10 одиниць у групі).

Здійснений аналіз також засвідчує перевагу в досліджуваному матеріалі лексем із позитивною семантикою (191 асоціат проти 13 негативних та 53 нейтральних), що дає підстави говорити про переважно позитивне сприйняття респондентами європейського поступу України.

Ключові слова: асоціативно-семантичне поле, слово-стимул, асоціат, рефлексма, євроінтеграція, Євросоюз.

Olha KYRYLIUK,

orcid.org/0000-0002-9764-8756

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

(Kropyvnytskyi, Ukraine) kyryluk@ukr.net

ASSOCIATIVE-SEMANTIC FIELD “EUROINTEGRATION” IN THE LINGUISTIC CONSCIOUSNESS OF RESIDENTS OF THE CENTRAL PART OF UKRAINE

The purpose of the proposed study is to determine the peculiarities of language perception of European integration processes by residents of the central part of Ukraine.

At the first stage of the conducted research, the method of free associative experiment is used in order to identify the respondents' reaction to the stimulus word EUROPEAN INTEGRATION. At the second stage, the method of associative-semantic field (ASF) modelling is applied.

The scientific novelty of the presented study lies in the fact that for the first time in Ukrainian linguistics the structure of representation of the associative-semantic field EUROINTEGRATION in the linguistic consciousness of Ukrainians is modelled.

As a result of the analysis of the semantic features of the obtained associates, it is determined that the structure of the studied field consists of 15 associative-semantic groups. The core group of the researched field is formed by reflexemes, with the help of which respondents positively evaluate European society (50 constituents). The second most frequent (40 units) is a group of reflexemes, the semantics of which indicates the compliance with laws as one of the prominent features of the European Union. There is also a dominant group (30) of associates for marking the opportunities that Ukraine will receive upon joining the EU.

The groups indicating the speakers' assessment of the European political system (27) and the recognition of a high level of social benefits (22) are slightly inferior. There are fewer reflexemes that indicate the association of joining the EU with separation from Russia (13). Close in number are groups of words denoting personalities (11) and reactions that indicate the absence of clear associations with the stimulus word (11). The remaining groups are represented by sporadic associates (less than 10 units in a group).

The conducted analysis also confirms the predominance of lexemes with positive semantics in the researched material (191 associates against 13 negative and 53 neutral ones), which gives grounds to affirm about the respondents' mostly positive perception of Ukraine's European progress.

Key words: *associative-semantic field, stimulus word, associate, reflexeme, European integration, European Union.*

Актуальність проблеми. Результати українських соціологічних досліджень останнього десятиліття засвідчують динаміку зростання позитивного ставлення українців до євроінтеграційних процесів. Зокрема це унаочнюють такі дані: якщо наприкінці 2013 року вступу до Європейського Союзу прагнули менше половини українців (49%¹), то в червні 2022 цей показник збільшився до 90%². Це засвідчує нагальність вивчення теми євроінтеграції в українському суспільному дискурсі, зокрема і в мовознавчому. Тому визначення своєрідності вербалізації концепту *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ* в мовній свідомості українців, а також встановлення структури асоціативно-семантичного поля з відповідною висхідною лексемою набуває нині особливої актуальності. Враховуючи дані соціологічних досліджень, дозволимо собі висловити гіпотезу: серед мовних репрезентантів євроінтеграційних процесів у мовній свідомості українців переважатимуть асоціати із позитивною семантикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Стан ментального сприйняття мовцями певних суспільних процесів можливо визначити за допомогою інструментарію психолінгвістичних досліджень. Саме їхня методологія спрямована на виявлення реакцій мовців на певні слова-стимули, побудову фреймових мереж концептів та встановлення структури асоціативно-семантичних полів. Відзначаємо широку тематика таких праць у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві, серед яких виділимо кілька дотичних до заявленої теми, зокрема: структурування асоціативно-смыслового поля стимулу «Україна» (Грукач, Ткаченко & Соловйова, 2019); виявлення на основі асоціативного експерименту структури концепту та його етнокультурної специфіки (Гошовська, 2019); асоціативні зв'язки стимулів МИР і ВІЙНА

(Васянович & Дубовик, 2021); асоціативний експеримент як визначення рівня володіння нерідною мовою (Dronic & Helms-Park, 2014); асоціативність сприйняття метафор (Forceville, C.J., & Renckens, 2013; Martinek, 2019; Kwon, 2019); вивчення особливостей сприйняття дійсності за допомогою концептуальних метафор (Díaz-Vera, 2022; Kövecses, 2020); структурування асоціативних мереж дитячих реакцій на іменники-стимули (Spätgens & Schoonen, 2020); психосемантичний зміст концептів (Іванюк, Горошко & Мельник, 2020). Особливості мовної репрезентації євроінтеграційних процесів досліджено в праці О. Єфименко (2019), а фреймовий аналіз концепту *ЄВРОПЕЙСЬКІСТЬ* репрезентовано в розвідці І. Голубовської та Д. Харитонові (2019). Питання об'єктивації концепту *ЄВРОПА* через призму метафор було предметом розгляду монографічного дослідження Г. Яворської та О. Богомоллова (2010). Структурування асоціативно-семантичного поля «ВІЙНА» в дискурсі російсько-українського збройного конфлікту досліджено в наших працях (Кирилюк, 2020; Кирилюк, 2021). Однак нам не відомі дослідження, у яких на основі асоціативного експерименту здійснено структурування асоціативно-семантичного поля концепту «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ» в мовній свідомості українців.

Мета дослідження – визначити мовне сприйняття євроінтеграційних процесів мешканцями центральної частини України. **Завдання:** 1) виявити реакції респондентів на словостимул *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ*; 2) структурувати асоціативно-семантичне поле з відповідною висхідною лексемою на основі отриманих рефлексем; 3) визначити семантичні особливості конститuentів; 4) на основі виявлення частотності використання певних слів та сполук як реакцій на словостимул з'ясувати ядерні, мідіарні та периферійні групи рефлексем.

Методика дослідження. Застосовано методи вільного асоціативного експерименту та моделювання асоціативно-семантичного поля (АСП) як основні. Дослідження проведено в два етапи. На першому етапі опитано 257 респондентів (мешканців центральної частини України, а саме

¹ Суспільно-політична ситуація в Україні: грудень 2013. Соціологічна група «Рейтинг». URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/obschestvenno-politicheskaya_situaciya_v_ukraine_dekabr_2013.html

² Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу України: загальнонаціональне телефонне опитування 2 – 11 травня, 2022. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220630_m/May%202022%20survey%20-%20NDI%20Ukraine%20-%20Public_fin_UKR.pdf

м. Кропивницького, віком від 18 до 57 років; рівну кількість чоловіків і жінок) та отримано мовні реакції (асоціати) на слово-стимул *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ* (257 одиниць). У випадку незрозумілої відповіді або нечіткої мотивації ми зверталися до респондента з проханням пояснити свою асоціацію. Це було застосовано щодо двох рефлексем: «євроремонт», «навігація». На другому етапі рефлексемі структуровано в асоціативно-семантичні мікрогрупи й групи, на основі чого вибудовано загальну структуру асоціативно-семантичного поля *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ*, а також встановлено частотність вживання певних рефлексем.

Схему проведеного експерименту можна описати за допомогою формули: «S → ■ → R, де S – стимул, а R – реакція, а між ними зв'язок через «чорну скриню», яка символізує те, що недосяжне прямому спостереженню й матеріалізується словом» (Грукач, Ткаченко & Соловійова, 2019).

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначає Т. Громко, однією з основних категорій теорії поля є поняття «інтегральної семантичної ознаки», яке позначає сему, що наявна в значенні кожного члена поля і виражається словом з найбільш загальним значенням (Громко, 2021). Саме *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ* є таким компонентом значення, що об'єднує досліджувану нами групу слів. У пропонованій розвідці розглядаємо асоціативно-семантичне поле (АСП) як «сукупність мовних / мовленнєвих одиниць на позначення певного поняття, об'єднаних на основі семантичного й асоціативного зв'язку» (Коротич 2007: 7). Тобто поля вважають засобом об'єднання неоднорідних за значенням елементів, що «дає можливість виділити в його структурі мікрополя, а також ядерні й периферійні конститuentи: ядро консолідується навколо домінанти поля, де зосереджені специфічні ознаки певного значення; периферія поля зонована і характеризується неповнотою ознак» (Довганюк 2017: 72). Нами визначено репрезентативні якості номінації «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ», структуровано досліджуваний набір номенів відповідно до ієрархії: асоціативно-семантичне поле (АСП) – асоціативно-семантична група (АСГ) – асоціативно-семантична мікрогрупа (АСМГ), а також визначено ядерні, медіарні та периферійні реакції.

Ядерними серед досліджуваної групи мовних одиниць вважаємо рефлексемі, що налічують більше 10 реакцій різних респондентів. Такими є 2 реакції: *демократія* (16) та *закон* (13). **Медіарними** визначаємо ті, що мають від 5 до 10 реакцій: *добробут* (9), *європейські цінності* (8), *верховенство права* (8), *Майдан/Євромайдан* (7), *закон один для всіх* (7), *свобода* (7), *соціальна підтримка* (6),

порядок (5), *Порошенко* (5), *прозорість влади* (5). Усього 10 різних лексем і сполук. **Периферійні: ближча периферія** – від 4 до 2 реакцій: *розвиток* (4), *якісна медицина* (4), *кредити віддавати* (4), *не знаю* (4), *єднання/ поєднання* (3), *Ангела Меркель* (3), *надійність* (3), *майбутнє* (3), *рабство* (3), *дотримання законів* (3), *безвіз / безвізовий режим* (3), *важко відповісти* (3), *стабільність* (3), *цивілізація* (2), *відповідальність* (2), *підтримка* (2), *громадянське суспільство* (2), *відсутність корупції* (2), *поступ* (2), *демократичні права* (2), *демократичні свободи* (2), *повернення додому* (2), *не задумувався/лась* (2), *нема асоціацій* (2), *Макрон* (2), *надія* (2); усього – 26 різних лексем і сполук; **віддалена периферія** – одиничні реакції (92 одиниці). Тобто усього мовці реагують на слово-стимул *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ* за допомогою 129 різних лексем та сполук. Найчастіше мовці асоціюють європейський шлях розвитку із демократичним державним ладом та дієвістю законів.

Докладніше співвідношення асоціативів продемонстровано на діаграмі.

Аналіз отриманого матеріалу дослідження дає можливість вдатися до структурування асоціативно-семантичного поля *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ*. На основі семантичних ознак рефлексем виокремлено 15 асоціативно-семантичних груп.

Найбільшу групу формують рефлексемі, що мають позитивні семи та позначають поняття і явища, які, на думку мовців, є характерними ознаками європейського суспільства. АСГ₁ «оцінка суспільства» налічує 50 рефлексем: *взаємність* (1), *відповідальність* (2), *єднання/ поєднання* (3), *толерантність* (1), *підтримка* (2), *повага* (1), *рівність* (1), *надійність* (3), *порядок* (5), *врівноваженість* (1), *європейські цінності* (8), *без перешкод* (1), *безбар'єрність* (1), *самоорганізація* (1), *самостійність* (1), *стабільність* (3), *цивілізація* (2), *сила* (1), *свобода* (7), *свобода у всьому* (1), *вільний вибір* (1), *сім'я вільних країн* (1), *громадянське суспільство* (2). Отримані результати вказують на уявлення мовцем про суспільство в країнах Євросоюзу як

таке, що ґрунтуються на принципах поваги, свободи, рівності як визначальних цінностей.

АСГ₂ «закон» є другою за частотністю і об'єднує рефлексми, що вказують на суворе дотримання країнами ЄС законодавства. Ця група нараховує 40 конститuentів: закон (13), верховенство права (8), закон один для всіх (7), дотримання законів (3), відсутність корупції (2), законслухняність (1), антикорупційні закони (1), усі рівні перед законом (1), дотримання законодавства усіма (1), європейські закони (1), права людини (1), корупціонери за ґратами (1). Такий набір рефлексем засвідчує той факт, що респонденти вважають дотримання законів однією із визначальних рис Європейського Союзу.

АСГ₃ «можливості». Її наповнення семантично виокремлює ті переваги й можливості, які здобуде Україна, вступивши до ЄС. Усього зафіксовано 30 одиниць: розвиток (4), майбутнє (3), поступ (2), краще майбутнє (1), бути своїми для європейців (1), вектор розвитку (1), все українське (1), еволюція (1), європейський шлях розвитку (1), збільшення експорту (1), інновації (1), лоукост (1), можливості (1), покращення до європейського рівня (1), можливість виїхати назавжди з України (1), прогрес (1), робота в Польщі (1), розбудова держави (1), українські пісні (1), цивілізована держава (1), шанс (1), щоб не стояти в черзі на кордонах (1), не вбивають за мову (1), євроремонт (1; пояснено як можливість оновити країну).

АСГ₄ «оцінка політичному». Дещо меншу кількість реакцій (27) становлять рефлексми із семантичним компонентом «демократія»: демократія (16), прозорість влади (5), демократичні права (2), демократичні свободи (2), прозорі політичні процеси (1), прозорість (1). Можна трактувати такі показники як те, що мовці вважають важливим елементом європейського суспільства саме демократичний режим його країн-учасниць.

АСГ₅ «соціальні блага». Зафіксовано 22 рефлексми, семантика яких засвідчує той факт, що євроінтеграційні процеси є привабливим для респондентів з погляду якісних соціальних благ. Наприклад: добробут (9), соціальна підтримка (6), якісна медицина (4), гідний рівень життя (1), високий рівень життя (1), європейська освіта (1).

АСГ₆ «події» нараховує 21 рефлексему. У межах АСГ виокремлюємо дві мікрогрупи (АСМГ). АСМГ «Євромайдан» нараховує 14 асоціатив: Майдан/ Євромайдан (7), прапори ЄС на Майдані (1), «Ющенко – так!» (1), «Янукович, підпиши» (1), ліхтарики на майдані (1), концерт на майдані (1), Маккейн на майдані (1), разом нас багато (1). Як засвідчують отримані дані, мовці асоціюють євроінтеграцію із подіями двох май-

данів (2004 та 2013-2014 років). Зокрема, фраза «Ющенко – так!» є гаслом майдану 2004 року, а конструкція «Янукович, підпиши» засвідчує звернення активістів до експрезидента, який мав підписати Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, однак відмовився, що спричинило початок Євромайдану 2013 року. Також знайшов віддзеркалення у мовній свідомості респондентів і факт перебування на майдані американського сенатора Джона Маккейна. Рефлексія «Разом нас багато» є назвою пісні, популярної під час майдану 2004 року. АСМГ «інші події та явища» об'єднує рефлексії на події, не пов'язані із протестними рухами: безвіз / безвізовий режим (3), паспорт (1) – ці рефлексми мотивовані встановленням безвізового статусу між Україною та Європейським Союзом у червні 2017 року; підпис (1), ручка (1) – очевидно, пов'язані із майбутнім підписанням документу про вступ до ЄС; Зеленський у Європарламенті (1) – мотивовано виступом президента В. Зеленського в Європарламенті 1.03.2022, на шостий день повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Усього зафіксовано 7 одиниць у межах мікрогрупи.

АСГ₇ «негативні асоціації». Усього 13 асоціатив засвідчили негативне ставлення респондентів до вступу України до ЄС. Деякі рефлексії пов'язані із розчаруванням, наприклад: вже не треба (1), мало допомагають (1). Такі реакції можна пояснити свідомо створюваною інформаційно-психологічною кампанією ворога, метою якої було налаштувати українське суспільство проти ЄС, звинувачуючи його в нібито недостатній допомозі Україні. Так само ворожими інформаційними кампаніями можна пояснити сприйняття окремими респондентами європейської допомоги як нібито навмисного нав'язування кредитів, які потрібно буде довго віддавати: кредити віддавати (4), рабство (3). Окремі реакції свідчать про надання переваги самостійному курсу розвитку України – ми й самі можемо (1). Також по одній реакції свідчать про те, що перспектива вступу до ЄС сприймається як щось заїжджене (1), недосяжне (1), незрозуміле (1).

АСГ₈ «розрив з Росією». Ще 13 рефлексем свідчать про те, що респонденти сприймають євроінтеграційний шлях України як закономірне повернення до європейської цивілізації та спосіб остаточного розриву з Росією: повернення додому (2), розрив з Росією (1), подалі від Росії (1), здохла ерефія (1), московська кастрація (1), ми без Рашки (1), геть від Москви (1), крок до цивілізації від Мордору (1), Путін здох (1), не чути російської мови (1), без орків (1), окремо від Росії (1).

АСГ₉ «відсутність асоціацій». Усього 11 рефлексем засвідчують, що деякі респонденти остаточно не сформувавши свого уявлення про поняття євроінтеграції та її значення для України. Наприклад: *не знаю (4), важко відповісти (3), не задумувався/лась (2), нема асоціацій (2)*.

АСГ₁₀ «персоналії». Також зафіксовано 11 конституентів, пов'язаних із особистостями, що так чи інакше асоціюються в респондентів із євроінтеграційними процесами в Україні: *Порошенко (5), Ангела Меркель (3), Макрон (2), Яценюк (1)*.

АСГ₁₁ «емоції» віддзеркалює оцінку євроінтеграційних процесів через призму емоцій респондента: *надія (2), спокій (1), щастя (1), впевненість (1)*. Усього 5 одиниць.

АСГ₁₂ «констатація». Ця група об'єднує лексеми (5 одиниць), які називають елементи, що входять до понять *єврозона, Євросоюз*. Наприклад: *відсутність кордонів (1), спільнота (1), єдина валютна зона (1), спільний ринок (1), спільний економічний простір (1)*. Такі поняття сприйняті мовцем не як позитивні чи негативні, а винятково як констатація певних явищ, тому їх було об'єднано в окрему групу.

АСГ₁₃ «готовність працювати». Конституенти цієї групи (3 одиниці) засвідчують сприйняття євроінтеграції як непростого шляху, який вимагає багато зусиль: *багато роботи (1), не так все легко, як здається (1), треба пахати (1)*.

АСГ₁₄ «схвалення». Двоє респондентів відреагували на стимул, висловлюючи своє схвалення процесу євроінтеграції: *це добре (1), та нормально (1)*.

АСГ₁₅ «оцінка дій щодо України». Також двоє респондентів відповіли на слово-стимул, відзначивши допомогу ЄС Україні: *наче допомагають (1), дають зброю (1)*.

Дві рефлексми нами не було зараховано до жодної із утворених груп за семантичними ознаками. Одна з них визначає рух до ЄС як *філосо-*

фію життя (1), а інша – *навігація* – є випадковим звуковим збігом зі словом-стимулом.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Мовці реагують на слово-стимул *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ* за допомогою 129 різних лексем та сполук. Семантика ядерної групи рефлексем дає підстави зробити висновок, що найчастіше мовці асоціюють європейський шлях розвитку із демократичним державним ладом та дієвістю законів.

2. У результаті аналізу семантичних ознак отриманих асоціатів визначено, що структура досліджуваного поля складається із 15 асоціативно-семантичних груп. Найбільшу групу досліджуваного поля формують рефлексми, за допомогою яких респонденти позитивно оцінюють європейське суспільство (50). Другою за частотністю (40) є група рефлексем, семантика яких вказує на дотримання законів як одну з визначальних рис Європейського Союзу. Також потужною (30) є група асоціатів на позначення можливостей, які отримує Україна зі вступом до ЄС.

3. Підтверджено висловлену на початку дослідження гіпотезу про перевагу асоціатів із позитивною семантикою серед мовних репрезентантів євроінтеграційних процесів. Це підтверджують такі цифри: 191 асоціат із позитивною семантикою або зі сприйняттям певних фактів як позитивних (АСГ₁₋₅, АСГ₈, АСГ₁₁, АСГ₁₄₋₁₅), проти 13 негативних (АСГ₇) та 53 нейтральних (АСГ₆, АСГ₉₋₁₀, АСГ₁₂₋₁₃ + 2 окремі конституенти). Окрему увагу варто звернути на АСГ₈, представлену репрезентантами, що засвідчують сприйняття вступу до ЄС як відриву від Росії. Ці конституенти зараховано до позитивних, оскільки у своїх рефлексіях реципієнти використовують на адресу Росії слова із негативною семантикою, з чого можна зробити висновок про позитивне сприйняття цього відриву.

4. Подальші наші розвідки передбачають дослідження репрезентації поняття *ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ* у ЗМІ за допомогою концептуальних метафор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васянович, Є.А., & Дубовик, Н.М. (2021). Асоціативні зв'язки стимулів МИР і ВІЙНА: семантичне наповнення (на матеріалі ланцюжкового асоціативного експерименту зі студентами-гуманітаріями). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Філологія*, (88), 74-78. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2021-88-11>
2. Голубовська І.О., Харитоновна Д.Д. Гіперконцепт *ЄВРОПЕЙСЬКІСТЬ* у дзеркалі фреймового аналізу. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2019. № 13. С. 77-92.
3. Гошовська, О. (2019). Асоціативний експеримент як метод виявлення структури концепту та етнокультурної специфіки (на прикладі концепту «ВІРА»). *Українознавчі студії*, 20, 198-206. <https://doi.org/10.15330/ukrst.20.198-206>
4. Громко Т. В. Польова організація (лексико-семантичне поле) лінгварію говірки на основі дескрипції. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 39. Т. 1. С. 178–183 DOI: 10.24919/2308-4863/39-1-29
5. Грукач, В., Ткаченко, О., & Соловйова, Т. (2019). Стимул «Україна» й асоціативно-сміслові поле ментальних лексиконів студентів. *Psycholinguistics*, 26(2), 46–69. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-26-2-46-69>

6. Довганиук Е. В. Еволюція концепту *КРАСА* в англomовному дискурсі XIV–XXI століть : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2017. 259 с. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/13304/2/dis_Dovhaniuk.pdf.
7. Єфіменко, О. (2019). Євроінтеграційні процеси в мовному питанні сучасної української мови. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*, (6), 106–120. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2018-6-106-120>
8. Іванюк, Г., Горошко, О., & Мельник, І. (2020). Психосемантичний зміст поняття «педагог» у мовній свідомості студентів педагогічних спеціальностей. *PSYCHOLINGUISTICS*, 28(1), 59–82. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-28-1-59-82>
9. Кирилюк Ольга (2020). Структура асоціативно-семантичного поля “ворог” в дискурсі інформаційної війни. *Актуальні питання гуманітарних наук: зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип.29. Том 2. С.53–58. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/29.209437>
10. Кирилюк Ольга (2021). Вербалізація символів російсько-українського збройного конфлікту (моделювання асоціативно-семантичного поля). *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, № 1(37), 2021. С. 112–117. <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.1.19>
11. Коротич К. В. Асоціативно-семантичне поле «безпека / небезпека» в дискурсі української преси XX–XXI століть: автореф. дис... канд. філол. наук. Харків, 2007. 20 с.
12. Яворська Г. М., Богомолов О. В. Непевний об’єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі: Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010 – 136 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/282869871_NEPEVNIJ_OB'JEKT_BAZANNA_EVROPA_V_UKRAINSKOMU_POLITICNOMU_DISKURSI
13. Díaz-Vera, Javier E. (2022). Soft hearts and hard souls. The multiple textures of Old English feelings and emotions. *Cognitive Linguistic Studies*, Volume 9, Issue 1, May 2022, p. 128 – 151. DOI: 10.1075/cogls.20025.dia
14. Dronic, V., & Helms-Park, R. (2014). Fixed-choice word-association tasks as second-language lexical tests: What native-speaker performance reveals about their potential weaknesses. *Applied Psycholinguistics*, 35 (1), 193–221. <https://doi.org/10.1017/S014271641200029X>
15. Forceville, C. J., & Renckens, T. (2013) The ‘good is light’ and ‘bad is dark’ metaphor in feature films. *Metaphor and the Social World*, 3 (2), 160–179. <https://doi.org/10.1075/msw.3.2.03for>
16. Kövecses, Zoltán (2020). Visual metaphor in extended conceptual metaphor theory. *Cognitive Linguistic Studies*, Volume 7, Issue 1, Aug 2020, p. 13 – 30. DOI: 10.1075/cogls.00047.kov
17. Kwon, Iksoo. (2019). Conceptual metaphors and performativity in the Sunshine Policy. *Corpus Approaches to Language, Thought and Communication*. Edited by Wei-lun Lu, Naděžda Kudrnáčová and Laura A. Janda. *Review of Cognitive Linguistics*. 17:1. pp. 275–294.
18. Martinek, S. (2019). LIGHT and DARK: oppositional metaphor as the interaction of cognitive mechanisms. *Jezikoslovje*, 20(2), 279–302. <https://doi.org/10.29162/jez.2019.10>
19. Spätgens, Tessa, & Schoonen, Rob. (2020). The structure of developing semantic networks: Evidence from single and multiple nominal word associations in young monolingual and bilingual readers. *Applied Psycholinguistics*, 41(5), 1141–1169. <https://doi.org/10.1017/S0142716420000430>

REFERENCES

1. Vasianovych, Ye. A., & Dubovyk, N. M. (2021). Asotsiatyvni zviazky stymuliv MYR i VIINA: semantychne napovnenia (na materiali lantsiuzhkovoho asotsiatyvnoho eksperymentu zi studentamy-humanitariiamy) [Associative connections of stimuli PEACE and WAR: Semantic content (on the material of a chain associative experiment with humanities students)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya: Filolohiia – Bulletin of V. N. Kharkiv National University. Philology Series*, (88), 74–78. Retrieved from <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2021-88-11> [in Ukrainian].
2. Holubovska, I. O., Kharytonova, D. D. (2019). Hiperkontsept YeVROPEISKIST u dzerkali freimovoho analizu [Hyperconcept EUROPEANNESS in the mirror of frame analysis]. *Odeskyi linhvistychnyi visnyk – Odesa Linguistic Journal*, 3, 77–92 [in Ukrainian].
3. Hoshovska, O. (2019). Asotsiatyvnyi eksperyment yak metod vyiavlennia struktury kontseptu ta etnokulturnoi spetsyfyky (na prykladi kontseptu «VIRA») [Associative experiment as a method of determining the structure of the concept and ethnocultural specificity (on the example of the concept “FAITH”)]. *Ukrainoznavchi studii – Ukrainian Studies Studios*, 20, 198–206. Retrieved from <https://doi.org/10.15330/ukrst.20.198-206> [in Ukrainian].
4. Hromko, T. V. (2021). Polova orhanizatsiia (leksyko-semantychne pole) linhvariiu hovirky na osnovi deskryptsii [Field organization (lexico-semantic field) of the lingual of subdialect on the basis of description]. *Aktualni pyttannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers*, 39 (1), 178–183. DOI: 10.24919/2308-4863/39-1-29 [in Ukrainian].
5. Hrukach, V., Tkachenko, O., & Soloviova, T. (2019). Stymul «Ukraina» y asotsiatyvno-smyslove pole mentalnykh leksykoniv studentiv [Stimulus «Ukraine» and associative-semantic field of students’ mental lexicons]. *Psycholinguistics*, 26 (2), 46–69. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-26-2-46-69> [in Ukrainian].
6. Dovhaniuk, E. V. (2017). Evoliutsiia kontseptu KRASA v anhlomovnomu dyskursi XIV–XXI stolit [The evolution of the concept BEAUTY in the English discourse of the 14th 21st centuries]. *Candidate's thesis*. Kharkiv. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/13304/2/dis_Dovhaniuk.pdf [in Ukrainian].
7. Yefymenko, O. (2019). Yevrointehratsiini protsesy v movnomu pyttanni suchasnoi ukrainskoi movy [Eurointegration processes in language issues of modern Ukrainian language]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia – Society Document, Communication*, (6), 106–120. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2018-6-106-120> [in Ukrainian].
8. Ivaniuk, H., Horoshko, O., & Melnyk, I. (2020). Psykhosemantychnyi zmist poniattia «pedahoh» u movnii svidomosti studentiv pedahohichnykh spetsialnostei [Psychosemantic meaning of the concept of “Teacher” in the

- linguistic consciousness of students of pedagogical specialties]. *PSYCHOLINGUISTICS*, 28 (1), 59–82. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-28-1-59-82> [in Ukrainian].
9. Kyryliuk, Olha (2020). Struktura asotsiatyvno-semantychnoho polia “voroh” v dyskursi informatsiinoi viiny [The structure of the associative-semantic field “enemy” (based on the discourse of the Russian-Ukrainian information war)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: zb. nauk. prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Humanities science current issues: Collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*. 29 (2), 53–58. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/29.209437> [in Ukrainian].
10. Kyryliuk, Olha (2021). Verbalizatsiia symvoliv rosiisko-ukrainskoho zbroinoho konfliktu (modeliuvannia asotsiatyvno-semantychnoho polia) [Verbalization of symbols of the Russian-Ukrainian armed conflict (modelling of the associative-semantic field)]. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, 1 (37), 112–117. <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.1.19> [in Ukrainian].
11. Korotych, K. V. (2007). Asotsiatyvno-semantychno pole «bezpeka / nebezpeka» v dyskursi ukrainskoi presy XX–XXI stolit [Associative-semantic field “safety / danger” in Ukrainian press discourse of XX–XXI centuries]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
12. Yavorska, H. M., Bohomolov, O. V. (2010). *Nepevnyi obiekt bazhannia: YeVROPA v ukrainskomu politychnomu dyskursi [Uncertain object of desire: EUROPE in Ukrainian political discourse]*. Monohrafiia. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho. URL: https://www.researchgate.net/publication/282869871_NEPEVNIJ_OBEKT_BAZANNA_EVROPA_V_UKRAINSKOMU_POLITICNOMU_DISKURSI [in Ukrainian].
13. Díaz-Vera, Javier E. (2022). Soft hearts and hard souls. The multiple textures of Old English feelings and emotions. *Cognitive Linguistic Studies*, Volume 9, Issue 1, 128–151. DOI: 10.1075/cogls.20025.dia
14. Dronic, V., & Helms-Park, R. (2014). Fixed-choice word-association tasks as second-language lexical tests: What native-speaker performance reveals about their potential weaknesses. *Applied Psycholinguistics*, 35 (1), 193–221. <https://doi.org/10.1017/S014271641200029X>
15. Forceville, C.J., & Renckens, T. (2013) The ‘good is light’ and ‘bad is dark’ metaphor in feature films. *Metaphor and the Social World*, 3 (2), 160–179. <https://doi.org/10.1075/msw.3.2.03for>
16. Kövecses, Zoltán (2020). Visual metaphor in extended conceptual metaphor theory. *Cognitive Linguistic Studies*, Volume 7, Issue 1, 13–30. DOI: 10.1075/cogls.00047.kov
17. Kwon, Iksoo (2019). Conceptual metaphors and performativity in the Sunshine Policy. *Corpus Approaches to Language, Thought and Communication*. Edited by Wei-lun Lu, Naděžda Kudrnáčová and Laura A. Janda. *Review of Cognitive Linguistics*, 17:1, 275–294.
18. Martinek, S. (2019). LIGHT and DARK: oppositional metaphor as the interaction of cognitive mechanisms. *Jezikoslovlje*, 20 (2), 279–302. <https://doi.org/10.29162/jez.2019.10>
19. Spätgens, Tessa, & Schoonen, Rob. (2020). The structure of developing semantic networks: Evidence from single and multiple nominal word associations in young monolingual and bilingual readers. *Applied Psycholinguistics*, 41 (5), 1141–1169. <https://doi.org/10.1017/S0142716420000430>